ТЕРМИЗ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA’LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

Илмий-инновацион журнал

Jurnal OAK Rayosatining 2022-yil 30-sentabrdagi 325/6-son qarori bilan filologiya fanlari bo‘yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan

2021-yildan buyon nashr etiladi

2026 / № 3.1–3

Termiz – 2026

Muassis:
Termiz davlat universiteti

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

ILMIY-INNOVATSION JURNAL

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2020 yil 19 oktyabrda 1122 raqami bilan ro'yxatga olingan. Matnlarda foydalanilgan misol, ko'chirma va ma'lumotlar aniqligi uchun mualliflar javobgardir. Jurnaldan ko'chirib bosilganda manba qayd etilishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 20.06.2026
Qog'oz bichimi: 70x85
Bosma tabog'i: 5.94
Ofset bosma. Ofset qog'ozi
Adadi: 100
Bahosi kelishilgan narxda
Buyurtma: 155-son

«TerDU bosmaxonasi»da chop etildi
Termiz shahri, Barkamol avlod ko'chasi, 43-uy

Tahririyat manzili:
190111, Termiz shahri,
Barkamol avlod ko'chasi, 43.
Telefon: +998990 377 77 23,
+99895 986 07 77

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Rasmiy sayt:
https://journaltersu.uz

BOSH MUHARRIR:
Abduqodir TOSHQULOV,
iqtisodiyot fanlari doktori, professor

TAHRIR HAY'ATI:

Bekpo'lat Umurqulov, filologiya fanlari doktori, professor (bosh muharrir o'rinbosari)
Shoxista Maxmaraimova, filologiya fanlari doktori, professor (mas'ul muharrir)
O'ral Xoliyorov, f.f.f.d. (PhD), dotsent (O'zbekiston)
Olmos Ulviy Binnatova, f.f.d., professor (Ozarbayjon)
Karl Rayxl, f.f.d., professor (Germaniya)
Vali Savash yelok, f.f.d., professor (Turkiya)
Dorota Silviya, f.f.f.d. (PhD), dotsent (Polsha)
Zabita Mahammad qizi Teymurlu, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent (Ozarbayjon)
Tarana Imomverdi qizi Xojieva, filologiya fanlari doktori, professor (Ozarbayjon),
Muslihiddin Muhiddinov, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Ibodulla Mirzayev, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Abdi Mamatov f.f.d., professor (O'zbekiston)
Suyun Karimov f.f.d., professor (O'zbekiston)
Muhammadxon Hakimov, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Nafas Shodmonov f.f.d., professor (O'zbekiston)
Dilmurod Quronov, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Murodqosim Abdiyev, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Baxtiyor Mengliyev, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Normat Y o'ldoshev, f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Baxtiyor Xolmuxamedov, f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Bobonazar Murtazayev, f.f.n., dotsent (O'zbekiston)
Asqar Eshmo'minov, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Obidjon Shofiyev, f.f.f.d. (PhD), dotsent (O'zbekiston)
Zafar Umurqulov, f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Nurali Amonturdiyev, f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)
Hakim Ahmedov, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Abdulla Xudoyqulov, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Ahad Shukurov, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Eshnazar Jabborov, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Abdumurod Arslonov, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Sirojiddin Turdimurodov, filologiya fanlari doktori, dotsent (O'zbekiston)
Umida Raximova, f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)
Gulchehra Begmatova, f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)
Nargis Qurbonazarova, filologiya fanlari doktori, dotsent (O'zbekiston)
Muyassar Xolova, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Shoira Omonturdiyeva, f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Sherzod Turdiqulov, f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)
Alibek Omonturdiyev, f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)
Humayun Nadim Muhammad, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)

Texnik muharrir: Bahodir To'raliyev

Учредитель:
Термезский государственный университет

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

НАУЧНО-ИННОВАЦИОННЫЙ ЖУРНАЛ

Зарегистрировано Агентством информации и массовых коммуникаций при Администрации Президента Республики Узбекистан от 19 октября 2020 года под номером 1122.

Авторы несут ответственность за точность приведенных в текстах примеров, отрывков и данных. Необходимо указывать источник при копировании из журнала.

Разрешено к печати: 20.06.2026
Размер бумаги; 70x85
Печатный лист: 5.94
Офсетная печать: Офсетная бумага
Тираж: 100. Цена договорная
Заказ: 155

Печатано в «Типографии ТерГУ»
ул. Баркамол авлод 43, г. Термез

Адрес редакции:
190111, г.Термез, ул. Баркамол авлод, 43.
Телефон: +998990 377 77 23, +99895 986 07 77

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Официальный сайт:
https://journaltersu.uz

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
Абдукадир ТАШКУЛОВ,
доктор экономических наук, профессор

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Бекпулат Умуркулов, доктор филологических наук, профессор (зам. главного редактора)
Шохиста Махмараимова, доктор филологических наук, профессор (ответственный редактор)
Урал Холияров, ф.ф.ф.д. (. PhD), доцент (Узбекистан)
Олмос Улвий Биннатова, д.ф.н., профессор (Азербайджан)
Карл Райхл, д.ф.н., профессор (Германия)
Вали Саваш Елок, д.ф.н., профессор (Турция)
Дорота Сильвия, PhD, доцент (Польша)
Забита Магомед кызы Теймурлу, доктор философии по филологии, доцент (Азербайджан)
Тарана Имамверди гызы Хаджиева, доктор наук, профессор (Азербайджан)
Муслихиддин Мухиддинов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Ибодулла Мирзаев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Абди Маматов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Суюн Каримов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Мухаммадхон Хакимов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Нафас Шодмонов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Дилмурод Куронов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Мурадкасим Абдиев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Бахтиёр Менглиев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Нормат Юлдашев, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Бахтиёр Холмухамедов, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Бобоназар Муртазаев, к.ф.н., доцент (Узбекистан)
Аскар Эшмуминов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Обиджон Шофиев, д.ф.ф.н. (PhD), доцент (Узбекистан)
Зафар Умуркулов, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Нурали Амонтурдиев, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Хаким Ахмедов, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Абдулла Худайкулов, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Ахад Шукуров, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Эшназар Джаббаров, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Абдумурод Арслонов, д. ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Сирожиддин Турдимуродов, доктор наук, доцент (Узбекистан)
Умида Рахимова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Гульчехра Бегматова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Наргис Курбаназарова, доктор наук, доцент (Узбекистан)
Муяссар Холова, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Шаира Амонтурдиева, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Шерзад Турдикулов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Алибек Омонтурдиев, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Хумаюн Надим Мухаммад, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)

Технический редактор: Баходир Туралиев

Institutor:
Termez State University

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

SCIENTIFIC-INNOVATIONAL JOURNAL

Registered by the Agency for Information and Mass Communications under the President's Administration of the of the Republic of Uzbekistan on October 19, 2020 under number 1122.

The authors are responsible for the accuracy of the examples, passages and data provided in the texts. The source must be specified when copying from the journal.

Approved for printing: 20.06.2026
Size of the paper: 70x85
Printed sheet: 5.94. Offset printing.
Offset paper. Circulation: 100
Price is negotiable
Order: 155. Printed at the «Printing House of the TerSU»
43, Barkamol avlod str. Termez city.

Address of Editorial Office:
190111, Barkamol avlod str., 43,
Termez city.
Phone: +998990 377 77 23,
+99895 986 07 77

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Official website:
https://journaltersu.uz

EDITOR IN-CHIEF:
Abdukodir TASHKULOV,
doctor of economic sciences, professor

EDITORIAL BOARD:

Bekpulat Umurkulov, doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (deputy chief editor)
Shohista Makhmaraimova, doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (editor-in-chief)
Ural Kholiyorov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Olmos Ulviy Binnatova, doct.of philol. sciences, professor (Azerbaijan)
Karl Rayxl, doct.of philol. sciences, professor (Germany)
Vali Salvash Elok, doct. of philol. sciences, professor (Turkey)
Dorota Silvia, PhD, associate professor (Poland)
Zabita Magomed kyzy Teymurlu, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Azerbaijan)
Tarana Imamverdi gizi Khadzhieva, Doctor of Sciences, Professor (Azerbaijan)
Muslihiddin Mukhiddinov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Ibodulla Mirzaev, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Abdi Mmatov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Suyun Karimov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Muhammadkhon Khakimov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Nafas Shodmonov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Dilmurod Kuronov, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Muradkasim Abdiyev, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Bakhtiyor Mengliev, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Normat Yuldashev, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Bakhtiyor Kholmukhamedov, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Bobonazar Murtazaev, cand.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Askar Eshmuminov, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Obidjon Shofiev, PhD, associate professor (Uzbekistan)
Zafar Umurkulov, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Nurali Amonturdiev, PhD (Uzbekistan)
Hakim Akhmedov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Abdulla Khudaykulov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Ahad Shukurov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Eshnazar Jabbarov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Abdumurod Arslonov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Sirojiddin Turdimurodov, Doctor of Sciences, Associate Professor (Uzbekistan)
Umida Rakhimova, Doctor of Philosophy in Philology (Uzbekistan)
Gulchekhra Begmatova, Doctor of Philosophy in Philology (Uzbekistan)
Nargis Kurbanazarova, Doctor of Sciences, Associate Professor (Uzbekistan)
Muyassar Kholova, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Shoira Omonturdiyeva, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Sherzod Turdikulov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Alibek Omonturdiev, Doctor of Philosophy in Philology (Uzbekistan)
Humayun Nadim Muhammad, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)

Technical editor: Bakhodir Turaliyev

МУНДАРИЖА

TILSHUNOSLIK

LUTFULLAYEVA DURDONA
Lisoniy assotsiatsiyalarda milliy tafakkurning voqelanishi
(Vatan assotsiativ maydoni misolida) 7

MIRZAYEV IBODULLA
Xomskiyning “Til va ong” asari, generativ tilshunoslik konsepsiyasi
va professor Baxtiyor Mengliyevning tarjimonlik mahorati....10

ҚУРОНОВ ДИЛМУРОД
Бадиий диалог таржимасида коммуникатив вазиятни тўғри англаш зарурати
(Чўлпоннинг «Кеча ва кундуз» романининг янги русча нашри мисолида) 16

ЧЎТМАТОВ ЖЎРАБЕК ОМОНОВИЧ
«Ҳикмат» сўзининг араб лексикографик манбалари асосидаги лексик-семантик таҳлили.... 19

ЧОРИЕВ ТАВАККАЛ РАВШАНОВИЧ
Абдураҳмон Жомий ва Алишер Навоий идиостилида
«Саг//ит» концептининг лингвопоэтик хусусиятлари....25

UMURQULOV ZAFAR BEKPO‘LATOVICH
Alisher Navoiy ijodida so‘z qadri va nutq odobi talqini....34

UBAYDULLAYEV ALISHER ABDUSALOMOVICH
Ogahiy tarjimasidagi asarlar leksikasining tarixiy-etimologik tahlili
(“Axloqu-l-Muhsiniyn” asari misolida) 37

IBRAGIMOV SHEXROZBEK TO‘LQINJON O‘G‘LI
Tashbih va epitetlarning pragmatik talqini: tarjimada ekspressivlik va
stilistik ekvivalentlik....41

IBRAGIMOV JASURBEK TULKINJON O‘G‘LI
Jangovorlik, jasorat va jismoniy kuchga oid epitetlar
(“Beowulf” ingliz eposi misolida)....47

NAZAROVA ZIYODA KATTAYEVNA
Frazeologizmlarning yondosh birliklar bilan o‘zaro aloqasi 51

QOBILOV MIRZIYO ESHNOZAR O‘G‘LI
O‘z qatlamga oid antroponimlar tasnifi 55

ISRAILOVA SAODAT TURAPOVNA
Rang komponentli birliklarning mental birliklarda aksi....58

RO‘ZIMATOVA DILNOZA
Rasmiy munosabatlarda murojaat birliklarining shaxs ijtimoiy maqomining ifodalanishi....62

XUSANOVA NAFISA ZOKIRJON QIZI
Ertak janrida dialogning strukturaviy va funksional poetikasi
(Ingliz va o‘zbek xalq ertaklari misolida)....65

XABIBULLAYEVA FAZILAT XABIBULLO QIZI
“Boburnoma”dagi saroy-ma’muriy xizmat unvonlarining inglizcha tarjimalarda berilishi 69

MUSTAFAYEV ELYOR ODIL UGLI
Theoretical foundations for the classification of phraseological units in english 73

МУНДАРИЖА

TURSUNOVA DILSHODA XOLDIN QIZI
“O‘zbek tilining izohli lug‘ati”da qurol-aslaha nomi bilan bog‘liq folklorizmlar 77

YAVKOCHEVA FERUZA HUSAN QIZI
Types of english speech-language pathology dictionaries according to semantic relations 81

SHUKUROV RAHMATILLO MIRZATILLAYEVICH
Farg‘ona viloyati tarixiy oykonim, gidronim va oronimlarining leksik-semantik tasnifi hamda sotsiolingvistik tahlili 86

XALIQULOVA MUSHARRAF EGAMNAZAR QIZI
Maqol lingvistik, kognitiv va madaniy fenomen sifatida 90

O‘RAZOV ALISHER DONIYOROVICH
O‘zbek tilida substantiv leksemalar semantik shajarasining ifodalanishida pragmatik omillar 93

DJURAYEVA MAXBUBA USMANOVNA
Emotsiya, konsept va emotsional konsept tushunchalarining lingvistik talqini 96

ADABIYOTSHUNOSLIK

ABDULLAEV RAMAZON
Муиззий ва Ҳофиз шеъриятида адабий таъсир ва ижодий ворислик. 99

ARSLONOV ABDIMUROD KAROMATOVICH
“Qisasi Rabg‘uziy” asari poetikasi va badiiy-estetik xususiyatlari xususida.....104

АЛИМАРДОН ҲАЙИТОВ
Али Қушчининг ўғли ҳам олим бўлган.....108

DR. DONIYOR K. KELDIYOROV
Wounded memory and hybrid identity in Khaled Hosseini’s the kite runner.....112

IBRAGIMOV JAVOHIR TO‘LQINJON O‘G‘LI
Harold Lambning “Tamerlane: the earth shaker” romanida amir temur xarakterining badiiy ifodasi 116

RAXIMOVA UMIDA SOLIYEVNA
Ona obrazining ramziy va mifopoetik talqini: inglizzabon va o‘zbek adabiyoti misolida 121

MNAJATDINOVA MAKARYA
Hozirgi qoraqalpoq xotin-qizlar lirikasida psixologik metamorfoza 126

JIENBAEV MUSA AZATBAEVICH
XX-XXI asr lirikasida Odissey obrazining transformatsiyasi.....130

RADJABOVA MUXTASAR DAVRANBEKOVNA
Arab tilida talabalarning yozuv malakasini rivojlantirishda o‘yin texnologiyalarining tatbiqi.....134

Filologik tadqiqotlar: til, adabiyot, ta'lim. 2026; 9
ISNN: 2181-1741 (Print)
ISNN: 2181-1725

HOZIRGI QORAQALPOQ XOTIN-QIZLAR LIRIKASIDA PSIXOLOGIK METAMORFOZA

Mnajatdinova Makarya,
O'zbekiston Respublikasi
Fanlar akademiyasi Qoraqalpog'iston bo'limi
Qoraqalpoq gumanitar fanlar ilmiy-tadqiqot instituti
tayanch doktoranti

XX asr oxiri va XXI asr boshlaridagi qoraqalpoq lirikasini milliy she'riyatimizning estetik tafakkur ko'lami kengaygan, mazmun va shakl jihatidan tub burilishlar yuz bergan davri sifatida baholash mumkin. Xususan, ushbu davr xotin-qizlar lirikasida kechayotgan evolyutsion jarayonlar badiiy-psixologik o'zgarishlarning salmoqli qatlamini tashkil etib, lirik qahramon ongida fundamental metamorfozalarni yuzaga keltirdi. An'anaviy poetik tizimdagi o'zini qurbon qilishga moyil, ya'ni *sacrificial persona* qiyofasidan ongli ravishda voz kechish hamda psixologik metamorfoza,[1] ya'ni "bir shakldan ikkinchisiga o'tish davomida yangi shakl va funksiyaga ega bo'lish" orqali zamonaviy estetik tafakkur talablariga javob beruvchi ruhiy suverenitetga intilish jarayoni bugungi qoraqalpoq xotin-qizlar poeziyasining asosiy g'oyaviy-estetik dominantalaridan biriga aylandi.

Mazkur muammoning dolzarbligi shundaki, zamonaviy qoraqalpoq lirikasida ayol lirik qahramonining ichki olami, uning psixologik portreti va dunyoqarashidagi tub burilishlar adabiyotshunoslik fanida qiyosiy-tahliliy hamda psixoanalitik aspektlarda yetarlicha yoritilmagan. Shoiralar ijodidagi lirik "men"ning o'zini o'zi anglash bosqichlari, an'anaviy taqiqlardan xalos bo'lish hamda ruhiy mustaqillikka erishish mexanizmlari milliy poeziyaning umumiy evolyutsiyasini belgilab beruvchi muhim omillardan hisoblanadi. Qoraqalpoq xotin-qizlar lirikasida lirik qahramonning sakrificial holatdan ruhiy suverenitetga o'tishining psixologik metamorfoza bosqichlarini ochib berish, shuningdek, mazkur jarayonning poetik ifoda shakllari va individual-mualliflik talqinlarini yoritishda matn tahlili, germenevtik yondashuv, psixoanalitik hamda struktur-semantik metodlardan foydalanildi.

Adabiyotda va falsafada *sacrificial persona* – "qurbon, qurbonlikka chalingan inson"[2] tushunchasi mavjud. Mazkur tushuncha klassik asarlardan tortib zamonaviy adabiyotgacha keng tarqalgan arxetipik obrazlardan biri hisoblanadi. Qurbon qahramon deganda o'zining shaxsiy manfaatini, erkinligini, hatto hayotini boshqalarning baxti, jamiyatning urf-odatlari yoki muhabbati yo'lida fido qilishga majbur bo'lgan, passiv va ezilgan pozitsiyadagi subyekt tushuniladi. Ayniqsa, patriarxal qarashlar hukm surgan davrlarda adabiyotda ayol obrazi ko'p hollarda ona, sabrli intizor, sadoqatli yoki taqdirga tan bergan "qurbon" sifatida tasvirlangan.

Adabiyotshunos olim M. Baxtin ta'kidlaganidek, "tushunish – boshqa insonning kechinmasini mendagi aniq passiv aks ettirish emas, balki kechinmani butunlay o'zga qadriyat rejasiga, yangi baholash va rasmiylashtirish kategoriyasiga ko'chirishdir"[3]. Qoraqalpoq ayollar lirikasida lirik qahramonning an'anaviy elegik-qurbonlik pozitsiyasidan voz kechib, ruhiy suverenitetga erishish jarayoni aynan shunday estetik va psixologik qayta baholash mexanizmiga asoslanadi. Lirik subyekt o'ziga qiyosiy xiyonat qilgan yoki og'riq keltirgan obyekt sabab yuzaga kelgan azobni oddiygina passiv qabul qilmaydi, balki uni o'zining ichki dunyosidan prinsipial jihatdan tashqariga chiqarib, o'zining yagona estetik va ruhiy arxitektonik mavqeyidan turib qayta baholaydi. Natijada qahramon o'zining shaxsiy qadr-qimmatini saqlab qolgan holda, tashqi ta'sirlardan xoli bo'lgan total emotsional ustunlik va ruhiy suverenitetga erishadi. Faylasuf L.Vigotskiy esa san'at psixologiyasida tuyg'u va xayol (tasavvur) masalalari eng murakkab va fundamental sohalardan ekanligini ta'kidlab, san'atdagi emotsional jarayonlar shaxsning ichki energiya sarfi va poklanishi bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatib o'tadi. Jumladan, adabiyotshunos D.Ovsyaniko-Kulikovski-

[1] Публий Овидий Назон. Метаморфозы. Пер: С.В. Шервинского. – Москва: Художественная литература, 1938. – Б. 207.
[2] https://www.collinsdictionary.com
[3] Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества. Автор и герой в эстетически деятельности. – Москва: Искусство. 1986. – С. 97.v

yning qarashlariga tayanib ta'kidlash joizki, "tuyg'ular psixikaning ustun darajada ongli jarayonlari sifatida ruhiy kuchni tejashdan ko'ra ko'proq sarflaydi, chunki tuyg'u hayoti – ruhning xarajatidir"[1]. Qoraqalpoq ayollar lirikasida lirik qahramonning o'tmishdagi jarohatli hissiyotlardan, elegik qurbonlik holatidan voz kechishi aynan shu ruhiy isrofgarchilikka chek qo'yish zaruriyati bilan izohlanadi. Qahramon o'zining ichki quvvatini behuda og'riq va azoblarga sarflash o'rniga, katarsis va emotsional detaksizatsiya mexanizmlari orqali eskirgan hissiyotlarni yengib o'tadi.

Amerikalik taniqli tadqiqotchi-feministlar Sandra Gilbert va Syuzan Gubar o'zlarining ilmiy izlanishlarida ayol ijodkorlar duch keladigan psixologik ziddiyatlarni tahlil qila turib, adabiy matnlarda va hayotda "vazmin itoatkor ayollik va isyonkor yovvoyi tasavvur energiyasi o'rtasidagi jarlik" mavjudligini alohida ta'kidlaydilar. Tadqiqotchilarning fikricha, ayol lirik qahramoni dastlabki bosqichda itoatkor va qurbon bo'lsa-da, uning ichki dunyosida isyonkor va qudratli ijodiy energiya qaynaydi. Ayol ijodkor yoki lirik qahramonning o'zini o'zi anglash jarayoni ko'pincha "keskin erksevarlik va erkaklar ustunlik qiladigan adabiy muhitning gender siyosati girdobidagi murakkab o'zini o'zi belgilash"[2] sharoitida kechadi. S.Gilbert va S.Gubar tomonidan ilgari surilgan ushbu nazariy yondashuv zamonaviy qoraqalpoq ayollar lirikasida lirik qahramonning evolyutsion sakrashini ochib berishda muhim kalit bo'lib xizmat qiladi.

Qoraqalpoq xotin-qizlar lirikasida individual "Men"ning emotsional evolyutsiyasi, psixologik suverenitetni qo'lga kiritishi hamda elegik qurbonlik pozitsiyasidan voz kechib, ruhiy ustunlikka (suverenitetga) o'tish dinamikasi shoiralar M.Jumanazarova va S.Sirg'abayeva ijodida o'ziga xos badiiy talqinini topgan. Ularning lirikasidagi matn va potekst qatlamlari shaxsning ichki qarama-qarshiliklarini, kognitiv dissonansni yengib o'tish strategiyalarini hamda emotsional detaksizatsiyani chuqur psixologik kesimda aks ettiradi. M.Jumanazarovaning "Ele men" she'ri dastlab ishqiy-elegik sog'inch bilan sug'orilgandek ko'rinsa-da, uning potekstida qat'iy emansipatsion norozilik va psixologik ustunlik yotganini ko'ramiz. Masalan:

"Ele meni izleyseń,
Shólde segbir tartıp sen...
Taw basında shıń bolıp,
Órt, jalın hám nur bolıp,
Saǵan árman, muń bolıp,
Kókiregińe enemen.
Payımda diz shógerseń,
Qádirimdi bilip sen"[3].

Dastlabki ikki qatorda lirik qahramon xiyonat qilgan, uni yolg'iz qoldirgan lirik obyektga (oshiq) nisbatan psixologik ustunlikni o'rnatadi. Potekst nuqtayi nazaridan jarohatlangan ayol endi passiv kutuvchi obyekt emas, balki lirik subyektning ichki dunyosini boshqaruvchi stixiyali kuchga (hijron) aylanadi. "Segbir tortıw" (aql-hushini yo'qotish) – bu lirik subyektning kognitiv dissonans holatiga tushib, o'z xatti-harakatini nazorat qila olmasligidir. Ikkinchi bandda esa qahramon o'zini tabiatning eng qudratli va yetib bo'lmas elementlari bilan tenglashtiradi. Bu yerda psixologiyadagi avtonomiya va emotsional detaksizatsiya yaqqol ko'rinadi. Shoir obrazni fizik makondan kosmologik-metafizik darajaga ko'taradi. Tog' cho'qqisi – qo'l yetmaslikni, nur va olov esa jarohatlovchi hamda tartibga soluvchi ruhiy quvvatni anglatadi.

She'rning so'nggi qismida kognitiv dissonansning eng yuqori cho'qqisini ko'ramiz. Lirik obyekt o'z xatosini tushunib, pushaymonlik bilan tiz cho'kkan vaqtda ham lirik "Men" uni qabul qilmaydi, unga bo'ysunmaydi. Aksincha, "Gáwhar bop suw túbine enedi" – ya'ni o'z qadr-qimmatini saqlab qolgan holda, obyektning jismoniy va ruhiy doirasidan butunlay chiqib ketishni tanlaydi. Bu – eng yuqori darajadagi o'zini o'zi anglash va psixologik g'alaba hisoblanadi.

S.Sirg'abayeva she'rida esa emotsional uzilish va qat'iy katartik hukmronlik mavjud. She'r psixologik jarohatlanishdan keyin yuzaga keladigan emotsional qat'iylik va o'zini o'zi himoya qilish mexanizmini ochib beradi. Masalan:

"…Házir sen inanbassań gáplerime,
Ele talay oqılar dártlerim de.
Jurtlarday ózińde ashıq bolarsań,
Bir qosıq shıjbaylanǵan dápterime.
Endi saǵan joqpan, dúnya ǵoy bir kem,
Deyseń: shayır kimdi ármanlar eken?[4]*!"*

Dastlabki band potekstida umidsizlik emas, balki ichki ishonch va ruhiy yaxlitlikning yakunlanishi mavjud. Lirik qahramon lirik obyekt hozir uning qadrini bilmasa-da, vaqt o'tishi bilan uning ham xuddi shunday azobni boshidan kechirib ("Jurtlarday ózińde ashıq bolarsań"), o'z qadriga yetishini, kech pushaymon bo'lishini aniq biladi. Bu – ruhiy oldindan ko'ra bilish qobiliyati (proyektiv psixologik ko'rinish). She'r yakunidagi misralar psixologiyadagi to'liq uzilish va subyektiv suverenitet deb ataladigan holatni ifodalaydi. Qahramon o'zining avvalgi emotsional aloqalarini bir chiziq bilan kesib tashlaydi ("Endi saǵan joqpan"). Dunyoning "bir kam" ekanligini tan

[1] Выготский С.Л. Психология искусства. – Москва: Искусство. 1986. – С. 240.
[2] Gilbert M.S., Gubar S. The madwoman in the attic. – New haven, Connecticut: Yale university. – P. 19.
[3] Жуманазарова М. Еле мен... – Нөкис, «Әмиўдәрья», 2021 №3. Б. – 122.
[4] Сырғабаева С. Ықласбент. – Нөкис, «Әмиўдәрья», 2022 №4. Б. – 108.

olish – taqdirga bo‘ysunish emas, balki hayotning adolatsizligiga falsafiy xulosa chiqarib, obyektdan uzoqlashishning oqilona yo‘lidir. Shoiraning o‘zini “shoir” sifatida atab, “kimdi ármanlar eken?!” – degan obyektning savolini keltirishi jarohatlangan ayol psixologiyasidan ko‘ra, ijodiy qudratga ega bo‘lgan mualliflik “Men”ining ustunligini ko‘rsatadi. Bu yerda qahramon endi qurbon emas, balki o‘z taqdirining egasi va baholovchisi vazifasini bajaradi. Har ikkala she’r ham ayollar lirikasidagi kognitiv dissonansning yengib o‘tilganini ko‘rsatadi.

Dastlabki sog‘inch va jarohatlanish hissi (elegik fazalar) vaqt o‘tishi bilan katarsis orqali, ya’ni “ruhning hissiyotlardan mistik poklanishi va ehtiroslardan tozalanishi”[1] natijasida yangilanib, qat’iy psixologik avtonomiyaga, ya’ni obyektdan butunlay voz kechish va o‘zining ichki qadrini yuksak qo‘yish stixiyasiga aylanadi. Qahramonlar obyektning vafosizligiga ojizlik bilan emas, balki ruhiy ustunlik, kosmologik obrazlar va qat’iy hukmlar orqali javob beradi.

Hozirgi adabiy jarayonda ishq lirikasini mahorat bilan yaratayotgan shoirlardan biri Sarbinaz Aytmuratova bo‘lib, uning “Men menen súwretke keledi túskiń” she’ri psixologik evolyutsiyaning – elegik sog‘inchdan total hukmronlikka o‘tish bosqichining – eng yuqori, cho‘qqi nuqtasini tasvirlaydi. Agar yuqorida she’rlarini tahlil qilgan shoiralar M.Jumanazarova arxetipik-stixiyali qarshilikni, S.Sirg‘abayeva esa emotsional uzilishni (detaksizatsiyani) ko‘rsatgan bo‘lsa, S.Aytmuratova ushbu jarayonga falsafiy, kelajakka yo‘naltirilgan makon (proyektiv suverenitet) va psixologik ustunlikning paradoksal shakli sifatida katta mahorat bilan yechim beradi.

S.Aytmuratovaning she’rida psixologik-mantiqiy izchillikdagi yechimlar mahorat bilan ochib berilgan. Dastlabki bandlarda:

“Túngi gúbelekler qılmasa opa,
Tentek júregińe ótpese sózińi,
Jabılǵan jarańdı qıynap jortaǵa,
Meni kórsetedi televizorıń.
Turmıs táshwishine qalsań oralıp,
Mıń bir esap-sanaq ketpey oyıńnan”[2].

She’r psixologik metamorfozaning eng yuqori bosqichi – subyekt va obyektning o‘rin almashish strategiyasi hamda ongli ravishda o‘chirib yuborish fenomenini ochib beradi. Lirik obyektning kognitiv inqirozi dastlabki bandlardanoq ko‘rsatiladi: avvalgi lirik obyektning ruhiy zaifligi, turmushning mayda hisob-kitoblari bilan bandligi qat’iy tasvirlanadi. Bu yerda ayol dastlabki elegik azobdan chiqib, ilgari uni qiynagan insonning bugungi kundagi ruhiy tarqoqligini, mayda-chuyda tashvishlarga bog‘lanib qolganini chetdan salmoqli nigoh bilan kuzatadi. Bu – kognitiv dissonansning obyektga o‘tishi, ya’ni rollar almashishining boshlanishidir.

Lirik qahramon elegik pozitsiyadan chiqqach, geografik va mental makonni o‘zgartiradi. Qahramon o‘zining ichki ozodligini fizik makonda proyeksiyalaydi:

“Bir úy satıp alsam teńiz boyınan, Qasınan jaratsam arzıwlı baǵıń”. Bu yerdagi dengiz va yangi bog‘ oddiy landshaft emas, balki jarohatlangan “men”ning qayta tug‘ilish makonidir. Qahramon o‘z baxtini, o‘z olamini lirik obyektsiz, uning ishtirokisiz quradi. She’rning davomi gradatsion dinamika bilan davom etib, lirik “men”ning “unutishi” va obyektning “zor bo‘lishi” – emotsional ustunlik yaqqol seziladi:

“Sonda aqmaq kewliń talpınıp maǵan,
Úzilgen jipleriń kelmey kelege,
Ele kimligimdi ańlatıp saǵan,
Umıtıp bararman kimligińdi de.
Ózińdi esletip bir appaq tańda,
Oǵına aylanıp sen kórgen tústiń,
Minberde bir qosıq oqıyman, sonda
Men menen súwretke keledi túskiń...”[3].

She’rning eng ta’sirli va psixologik jihatdan mahoratli yechimi – “Ele kimligimdi ańlatıp saǵan, Umıtıp bararman kimligińdi de” – misralarida mujassam. Psixologiyada bu – ultimativ detaksizatsiya (eng yuqori darajada qiziqishni yo‘qotish) deb ataladi. Qahramon unga o‘zining kimligini eslatib turmaydi, aksincha, uning kimligini butunlay unutib borayotganini aytib, subyektning ego-markaziga (egotsentrizmiga) zarba beradi.

Bu yerdagi psixologik va badiiy-estetik paradoks shundan iboratki, lirik qahramon jismoniy jihatdan undan (lirik obyektdan – M.J.) butunlay uzoqlashib, hatto uning kimligini unutib borayotgan bo‘lsa-da, yigitning ichki dunyosida va ongida o‘chmaydigan, boshqaruvchi kuch – bosh hukmdor bo‘lib qolaveradi. Qahramon obyektdan uzoqlashsa-da, obyekt undan qutula olmaydi. Bu – psixologiyadagi “qaytib keluvchi shaxsning ramziy boshqaruvi” deb ataladi. Qahramon jismonan mavjud bo‘lmasa ham, obyektning ongida, tushlarida, xotiralarida va kundalik hayotida qayta jonlanaveradi. Yigit uzoqlashishni, unutishni istasa-da, uning ongining eng chuqur qatlamida (tushida) o‘sha qahramon hukmronlik qiladi, uning xayolini boshqarib turadi. Qiz o‘zining ijodiy yuksakligida, minbarda yashayotgan bo‘lsa, yigit esa uning birgina qaytib kelgan so‘zi yoki obrazi ta’sirida ruhiy iztirobga tushib, unga bog‘liq holatga keladi.

[1] Философский словарь. – Москва: Иностранной литературы. 1961. – С. 280.
[2] Айтмуратова С. Сеннен басланған бәҳәр. – Нөкис: Golden print. 2025. – Б. 44.
[3] Айтмуратова С. Сеннен басланған бәҳәр. – Нөкис: Golden print. 2025. – Б. 44-45.

Demak, klassik lirikada ko‘proq erkak (shaxsning faol obyekti) boshqaruvchi yoki lirik qahramonning (qizning) taqdirini belgilovchi sifatida namoyon bo‘lsa, bu yerda rollar to‘liq almashgan: ayol (lirik qahramon) o‘zining ruhiy suverenitetiga erishish bilan kifoyalanmay, uni tashlab ketgan obyektning ongi va ichki dunyosini boshqaruvchi suveren hukmdorga aylanadi. Bu – qoraqalpoq xotin-qizlar lirikasidagi psixologik metamorfozaning eng yuqori, ta’sirchan va novatorlik bosqichi hisoblanadi.

Bunday xususiyatlari bilan S.Aytmuratovaning she’ri M.Jumanazarova va S.Sirg‘abayeva boshlab bergan psixologik evolyutsiyani mantiqiy yakunga olib keladi: agar birinchi bosqichda qarshilik ko‘rsatish va nisbiy uzoqlashish kuzatilsa, bu yerda subyektning butunlay o‘zgarib, obyektga aylanishi va o‘zining ruhiy suverenitetini abadiy mustahkamlash strategiyasi hukm suradi. Bu – ayollar lirikasidagi psixologik metamorfozaning eng yuqori badiiy namunasi bo‘lib hisoblanadi.

Qoraqalpoq xotin-qizlar poeziyasida lirik “men”ning evolyutsiyasi klassik elegik an’anadan keskin uzoqlashib, shaxsning ichki qarama-qarshiliklarini, kognitiv dissonansni hamda emotsional detaksizatsiyani yengib o‘tishning o‘ziga xos badiiy-psixologik modellarini yaratadi. M.Jumanazarova, S.Sirg‘abayeva va S.Aytmuratova lirikasida ushbu jarayon uch bosqichli dialektik o‘zgarish sifatida namoyon bo‘ladi:

1. Stixiyali-kosmologik avtonomiya va qarshi ta’sir (M.Jumanazarova).

Lirik qahramon o‘ziga xiyonat qilgan obyektning kognitiv dissonansiga (“shólde segbir tartıp sen”) nisbatan o‘zini unga intilgan oddiy oshiq emas, balki qo‘l yetmas tabiiy stixiya sifatida ko‘rsatadi (“Taw basında shıń bolıp”, “gáwhar bop suw túbine enemen”). Bu yerda jarohatlangan ayol psixologiyasida o‘z qadr-qimmatini (self-worth) saqlab qolgan holda, obyektning ruhiy doirasidan butunlay chiqib ketish (transsendental avtonomiya) tendensiyasi ustunlik qiladi.

2. Emotsional detaksizatsiya va qat’iy hukm (S.Sirg‘abayeva).

Jarohatlanishdan so‘ng yuzaga keladigan emotsional qat’iylik va o‘zini o‘zi himoya qilish mexanizmi (defense mechanism) ochiq namoyon bo‘ladi. “Endi saǵan joqpan, dúnya ǵoy bir kem” – degan keskin hukm kompleksli uzilish va subyektiv suverenitetning ko‘rinishi bo‘lib, qahramon o‘zining avvalgi emotsional aloqalarini bir chiziq bilan kesib tashlaydi hamda o‘zini lirik obyektdan yuqori qo‘yadi.

3. Total ruhiy hukmronlik va kognitiv to‘liq mustaqillik (S.Aytmuratova).

Evolyutsiyaning eng yuqori nuqtasi S.Aytmuratova poeziyasida namoyon bo‘ladi. Lirik obyektning pushaymonliklari, uning turmushning mayda hisob-kitoblari bilan parokanda bo‘lishi va tungi kapalaklardek beqaror tabiati fonida lirik “men” o‘zining kosmologik, estetik va fizik makonini asosiy o‘ringa qo‘yadi (“Bir úy satıp alsam teńiz boyınan, Qasınan jaratsam arzıwlı baǵıń”). Eng hayratlanarli psixologik metamorfoza – obyekt endi lirik qahramonning emas, balki lirik qahramon obyektning tushlariga, matbuotiga va kundalik hayotiga hukmdor sifatida aralashadi.

Xulosa qilib aytganda, biz she’rlarini tahlil qilgan shoiralar poeziyasidagi lirik qahramonlar klassik elegik-qurbonlik pozitsiyasidan qat’iy katarsis orqali tozalanib, shaxsning ruhiy suverenitetiga, ichki erkinligiga va total emotsional ustunligiga erishgan faol hamda suveren subyekt darajasiga ko‘tariladi. Mazkur jarayon qoraqalpoq xotin-qizlar lirikasidagi psixologik metamorfozaning yuqori badiiy-estetik va falsafiy darajasini ta’minlaydi.

Rezyume. Maqolada hozirgi qoraqalpoq xotin-qizlar lirikasidagi lirik “men”ning psixologik evolyutsiyasi va badiiy-estetik metamorfoza jarayonlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Zamonaviy qoraqalpoq she’riyatida M.Jumanazarova, S.Sirg‘abayeva va S.Aytmuratova ijodida elegik-qurbonlik pozitsiyasidan (sacrificial persona) voz kechish, kognitiv dissonans va katarsis orqali ruhiy suverenitet hamda total emotsional ustunlikka o‘tish tendensiyalari ochib beriladi. Tadqiqotda psixologik poetika, komparativistika va gender-estetik qarashlar asosida lirik qahramonning subyektiv suverenitetga erishish bosqichlari tahlil qilingan.

Resume. The article discusses the scientific and theoretical aspects of the evolution of the lyrical “I” and the processes of artistic and aesthetic metamorphosis in contemporary Karakalpak women’s poetry. Based on the creative works of contemporary Karakalpak poetesses (M.Jumanazarova, S.Syrgabayeva, and S.Aytmuratova), the tendencies of transitioning from an elegiac-sacrificial position (*sacrificial persona*) to spiritual sovereignty and total emotional dominance through cognitive dissonance and catharsis are revealed. Grounded in psychological poetics, comparatistics, and gender-aesthetic perspectives, the study analyzes the stages through which the lyrical heroine achieves subjective sovereignty.

Резюме. В статье в научно-теоретическом аспекте рассматриваются эволюция лирического «я» и процессы художественно-эстетической метаморфозы в современной каракалпакской женской поэзии.

В творчестве современных каракалпакских поэтесс (М.Жуманазарова, С.Сыргабаева и С.Айтмуратова) раскрыты тенденции перехода от элегично-жертвенной позиции (*sacrificial persona*) к духовной суверенитету и тотальному эмоциональному превосходству посредством когнитивного диссонанса и катарсиса. В исследовании на основе психологической поэтики, компаративистики и гендерно-эстетических взглядов проанализированы этапы достижения лирической героиней субъективной суверенности.

Filologik tadqiqotlar: til, adabiyot, ta'lim. 2026; 9
ISNN: 2181-1741 (Print)
ISNN: 2181-1725

XX-XXI ASR LIRIKASIDA ODISSEY OBRAZINING TRANSFORMATSIYASI

Jienbaev Musa Azatbaevich,
Berdoq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti
qoraqalpoq adabiyoti kafedrasi tayanch doktoranti

Odissey (Uliss) – adabiyot tarixidagi qudratli arxetiplardan biri. U: "Antik grek mifologiyasidagi Itaka orolining hukmdori, Laert va Antikleyning og'li. Geneologik jihatdan aqlli va ayyor obrazdir"[1]. Dunyo adabiyotidagi reformatsiyalar, adabiy kanonlarning parchalanishi bilan maydonga kelgan simvolizm, modernizm, ekzistensializm, absurdizm, postmodernizm oqimlarining yetuk vakillari antik grek mifologik obrazlari ichida Odisseyga ko'proq murojaat etgan. Ular uchun Odisseydagi aql va ayyorlik, ma'budlar qarg'ishi, eng asosiysi, uzoq yillar azop-uqubatlarda kechgan manosiz darbadarlik muhim konsepsiya bo'lib xizmat qildi. Odisseyning kanonik eposdan hozirgi davr sheriyatigacha bo'lgan tipologik evolyutsiyasiga nazar solsak, uning "ilohiy tartibga bo'ysinuvchi botirdan" – "ekzistensial va postmodernistik surgun subyektiga" aylanganini anglash mumkin. XX asr dunyo sheriyatida O.Mandelshtam, E.Paund[2] va boshqa shoirlar Odisseyni zamonaviy va murakkab qahramon sifatida talqin qildi. O'z navbatida qoraqalpoq shoirlari ham bu mifologik obrazga murojaat etdilar. I.Yusupovning "Mangu buloq" poemasida darbadarlik, S.Ibragimov sherida[3] vatanga qaytish konseptida asosida tasvirlanishi Odissey transformatsiyasining tipologiyasini G'arb va qoraqalpoq lirikasi konteksida tadqiq qilish imkonini beradi.

XX asr dunyo adabiyotida mifopoetikadan foydalanish, antik arxetiplarga murojaat va mif elementlarini zamonaviy asar podtekstida aks ettirish yangi bosqichga chiqdi. Zamonaviy adabiyotning mifopoetikaga qayta-qayta murojaat qilishi faqat antik va yangi davr adabiyoti sintezi emas, balki mifologik appersepsiyadir. Mifologik appersepsiya: "Mifni yaratgan qadimiy insonning ongida yuz bergan voqealikning hozirgi zamon shoiri va poetik taassurotlarga oshiq har bir insonning, u sher yozmasa ham, ongida kechayotgan holat bilan bir xil yoki o'xshash"[4] jarayondir. Mifologik obrazni transformatsiyalashda shoir uning barchaga tanish jihatlarini boshchilikga olib, shu asosda obrazga yangi xususiyatlarni singdirishni yoki azaldan bor bo'lgan, ammo payqalmagan xislatlarini tasvirlashni maqsad qiladi. "Muallifning obrazga bo'lgan arxitektonik muayyan va dinamik jonli yondashuvi umumiy prinsipial hamda individual o'ziga xosligida namoyon bo'ladi. Ya'ni muallif o'z qahramonining har bir detaliga, tashqi qiyofasiga, u bilan bog'liq voqelikka, har bir xatti-harakatiga, shuningdek, fikr-kechinmalariga faol munosabat bildirib

[1] Мифы народов мира. Энциклопедия. – Москва: Советская энциклопедия. 2008. – С. 746.
[2] Манделштам О. Золотистого меда струя из бутылки текла... из Tristia. – Берлин: ПЕТРОПОЛИС, 1922; Paund E. "The Cantos" from A draft of XVI cantos. – Paris: Three mountains press. 1925.
[3] Юсупов И. Мәнги булақ. Таңлаўлы шығармаларының еки томлығы. II том. – Нөкис: Қарақалпақстан. 1992; Ибрагимов С. Ҳәр Одиссейдиң жолында Цирцеясы болсын. Брно дәптери. – Нөкис: Билим. 2021.
[4] Веселовский А.Н. Определение поэзии // А.Н. Веселовский. Избранное: Историческая поэтика. – М: РОССПЭН. 2006. – С. 81-170.